

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Obchod, rast a rozvoj – Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“

COM(2012) 22 final

(2012/C 351/17)

Spravodajkyňa: **Evelyne PICHENOT**

Európska komisia sa 27. januára 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Obchod, rast a rozvoj – prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“

COM(2012) 22 final.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra) prijal 127 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Pripomienky výboru

V nadväznosti na desaťročné aktívnych politík, ktoré spájajú obchod a rozvoj, Európska komisia vo svojom oznámení z roku 2012 s názvom „Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“⁽¹⁾ hodnotí toto obdobie v dnešnom svete plnom zmien pomerne umiernené. Viac ako 50 % z objemu svetového obchodu sa dnes realizuje medzi rozvojovými krajinami. Obchod medzi južnými krajinami predstavuje najväčší potenciál rastu v nadchádzajúcich rokoch. Zmenili sa aj samotné prekážky brániace obchodu a oproti minulosti majú dnes skôr podobu necolných prekážok, čo predstavuje pre rozvojové krajiny závažný problém.

EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité, aby rozvojové krajiny boli lepšie zapojené do regionálneho a medzinárodného obchodu. Podporuje zaangažovanosť Európskej únie, pokiaľ ide o multilaterálnu oblasť a rýchle uzatvorenie dohody s WTO, ktorá bude prospešná pre najmenej rozvinuté krajiny. EHSV však pripomína, že obchod je naďalej prostriedkom a nie cieľom. V meniacom sa svete, ktorý je poznačený nebývalým tlakom na ochranu životného prostredia a narastajúcimi nerovnosťami, aktuálnu výzvu predstavuje zapojenie obchodných politík do novej podoby rozvoja, ktorá bude inkluzívnejšia a udržateľnejšia.

1.2 Podpora výboru

Nové oznámenie o obchode, investíciách a rozvoji je potrebné privítať ako výsledok účinnej spolupráce medzi generálnymi riaditeľstvami Európskej komisie. EHSV oceňuje kvalitný

príspevok občianskej spoločnosti k verejnej konzultácii, náležitosti diagnostiky sprevádzanej snahou o koherentnosť a uplatňovanie Programu zmien⁽²⁾, pokiaľ ide o jeho aspekty týkajúce sa obchodu. Osobitne víta záujem o vplyv, monitorovanie a hodnotenie obchodných politík, ktoré ponúkajú najlepšiu základňu pre pragmatický prístup spájajúci obchod a rozvoj. EHSV sa so svojimi partnermi zúčastňuje na tomto monitorovaní a žela si, aby sa zhodnotili prekážky v obchodovaní a v investovaní, ktorými môžu trpieť niektoré rozvojové krajiny.

EHSV sa takisto zaujíma o prístup k úverom a o pomoc pri obchodovaní pre súkromné subjekty a najmä pre mikropodniky a malé a stredné podniky, ako aj o podporu miestneho a regionálneho obchodu medzi poľnohospodármi. EHSV pripomína vedúcim predstaviteľom rozvojových krajín, že zásadný význam má vytvorenie bezpečného investičného prostredia na území ich štátov a že kľúčové postavenie v oblasti rozvoja má produktívna ponuka.

EHSV podporuje iniciatívu generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre rozvoj a spoluprácu zameranú na realizovanie štruktúrovaného dialógu o rozvoji „Policy Forum for Development“, ktorá bude v prechodnej fáze do roku 2013.

1.3 Kritika výboru

So zreteľom na radikálne sa meniaci svet, naliehavosť riešenia problémov v oblasti zmeny klímy a prehlbujúcu sa priepasť medzi rozvíjajúcimi sa krajinami a krajinami s pomalším rozvojom, sa Komisia vo svojom oznámení obmedzuje na

⁽¹⁾ Obchod, rast a rozvoj – Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi, COM(2012) 22 final.

⁽²⁾ Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien.

retrospektívne prispôsobenie svojich politík vrátane spätného odôvodnenia reformy všeobecného systému preferencií (VSP). Prioritou EÚ a jej partnerov musí byť vypracovanie obnovené vízie rozvoja. Ich kapacity sa musia rozšíriť v záujme inkluzívneho a udržateľného rozvoja. Výbor žiada, aby sa v tomto smere ďalej viedla rozsiahla diskusia so zástupcami občianskej spoločnosti.

Oznámenie sa okrem toho nezaobrá v dostatočnej miere niektorými dôležitými otázkami. Komisia sa najmä nepoučila dostatočne zo svojich analýz o roztrieštenosti obchodu. V oznámení sa potvrdzuje, že v oblasti obchodu sa v súčasnosti rozlišujú tri skupiny krajín: najmenej rozvinuté krajiny, ktorých podiel na svetovom obchode je okrajový, rozvíjajúce sa krajiny s rýchlym rastom a krajiny „stredú“, ktoré sa nachádzajú medzi týmito dvomi skupinami. V oznámení sa zdôrazňujú krajiny „v najväčšej núdzi“ a len v náznakoch sa spomínajú „krajiny stredú“, ktoré však predstavujú väčšinu rozvojových krajín. Prísnejší systém všeobecných preferencií nemôže nahradiť stratégiu rozvoja.

EHSV ďalej upozorňuje na obmedzenia vyplývajúce z rozlišovania medzi krajinami výlučne na základe príjmov (HDP). Používanie iných kritérií ako je národný dôchodok (tak ako v prípade najmenej rozvinutých krajín) v záujme lepšieho rozlišovania medzi rozvojovými krajinami je sľubnou cestou, ktorou by sa EÚ mala uberať na medzinárodných fórach. Toto je téma, s ktorou by EÚ mohla už teraz prispieť do diskusie o rozvojových cieľoch tisícročia na obdobie po roku 2015 a o cieľoch trvalo udržateľného rozvoja.

1.4 Odporúčania výboru

EHSV pripomína, že je dôležité vypracovať rozvojové stratégie *sui generis*, ktoré budú kombinovať vnútorné a obchodné politiky s výhľadom na udržateľný a inkluzívny rast. Domáce opatrenia na posilňovanie právneho štátu, nápravu nefunkčného trhu a na zabezpečenie ekonomického prostredia a prostredia pre človeka sú dôležitými prvkami rozvojových stratégií. Bez týchto prvkov by prínos obchodu pre rozvoj bol len okrajový a obmedzený, a to najmä v oblasti poľnohospodárstva.

EHSV opakovane poukazuje na svoje odporúčanie, aby sa hodnotenia vplyvu o udržateľnom rozvoji stali súčasťou širšieho cyklu, v rámci ktorého sa budú hodnotiť dôsledky obchodných politík *ex ante* aj *ex post* a ktorý bude zohľadňovať tiež ciele stratégie Európa 2020.

EHSV povzbudzuje EÚ, aby do svojej obchodnej stratégie pre rozvojové krajiny v rozsiahlejšej miere zapracovala závery Medzinárodnej organizácie práce z júna 2012 o minimálnej úrovni sociálnej ochrany.

EHSV odporúča, aby sa ustanovenia týkajúce sa udržateľného rozvoja zapracovali do celkového hodnotenia dohôd o voľnom obchode prostredníctvom ich postupov pravidelného monitorovania a dodatočnej analýzy týchto dohôd v EHSV. Výbor si okrem toho želá, aby ustanovenia o udržateľnom rozvoji

uvedené v každej obchodnej dohode zahŕňali osobitný záväzok týkajúci sa monitorovania a hodnotenia vplyvu celej dohody na udržateľný rozvoj.

EHSV povzbudzuje EÚ, aby na multilaterálnych fórach viac podporovala voľný prístup k výrobkom z najmenej rozvinutých krajín bez ciel a kvót. Prioritou EÚ by sa mohlo stať aj posilňovanie schopnosti najmenej rozvinutých krajín viesť rokovania v záujme toho, aby tieto krajiny podpísali obchodné dohody s južnými krajinami.

EHSV vyzýva EÚ, aby začala diskusiu o budúcnosti dohôd o hospodárskom partnerstve vzhľadom na pretrvávajúcu patovú situáciu. EHSV si želá, aby bol do tohto procesu úzko zapojený, a domnieva sa, že by bolo užitočné, ak by sa v tejto diskusii lepšie zohľadnili špecifiká krajín „stredú“.

2. Ponaučenia vyplývajúce z roztrieštenosti medzinárodného obchodu

2.1 Od roku 2006 a prvý raz od priemyselnej revolúcie je podiel rozvojových krajín na medzinárodnom obchode vyšší ako 50 %. Už pred desiatimi rokmi sa začalo zblížovanie úrovni príjmov rozvojových a rozvinutých krajín, tzv. „dobíhanie“. Tieto dva javy sú spojené so znižovaním colných prekážok vo svete a úlohou, ktorú zohrávajú rozvíjajúce sa krajiny, a osobitne Čína, v svetovom obchode. Obchod s priemyselnými výrobkami sa geograficky presúva do Ázie. Obchod s poľnohospodárskymi výrobkami sa premiestňuje do Brazílie. Zároveň sa mení aj zloženie obchodu. Obchod s výrobkami dopĺňa tzv. obchod s úlohami, pričom väčšinu výrobkov, s ktorými sa obchoduje vo svete, nepredstavujú hotové výrobky, ale medziprodukty. Rozlišujú sa pritom tri skupiny krajín: najmenej rozvinuté krajiny, ktorých podiel na svetovom obchode je okrajový, rozvíjajúce sa krajiny s rýchlym rastom a krajiny „stredú“, ktoré sa nachádzajú medzi týmito dvomi skupinami a ktoré predstavujú väčšinu rozvojových krajín.

2.2 Súčasné ekonomické dobíhanie však zakrýva výrazné rozdiely v rýchlosti, akou sa tieto krajiny zblížujú, a to na úkor rozvojových krajín, v ktorých nedochádza k rýchlemu rozvoju. Z tohto prvého hľadiska je obchod medzi najchudobnejšími krajinami a ostatnými krajinami nevyrovnaný. Hoci každá krajina profituje z obchodovania, niektoré špecializácie majú vyššiu pridanú hodnotu ako ostatné, a čo je podstatné, (pomerne) najmenej ziskové špecializácie sa dnes vyskytujú v najchudobnejších krajinách. Tieto krajiny sa ocitajú v pasci, pretože využívajú len veľmi málo ťažobných a tropických poľnohospodárskych zdrojov, ktoré im v obchode poskytujú absolútnu výhodu, ale ich príjmy majú tendenciu postupne sa znižovať v porovnaní s priemyselnou činnosťou a aktivitami v oblasti poskytovania služieb.

2.3 Trvalý nárast cien fosílnych a poľnohospodárskych surovín spôsobený najmä narastajúcim dopytom rozvíjajúcich sa krajín predstavuje pre rozvojové krajiny, ktoré tieto produkty vyvážajú, na prvý pohľad veľkú výhru, pritom im však naopak hrozí, že uviaznu v primárnej špecializácii a budú vystavené

tzv. „kľiatbe surovín“ (slabá odolnosť voči otrasom, nestabilné príjmy z vývozu a nestabilné verejné rozpočty, náchylnosť na akumuláciu bohatstva a financovanie ozbrojených konfliktov) a javom spojeným s nadhodnotením výmenných kurzov a zaberaním pôdy. V záujme udržateľného rozvoja hospodárstva je potrebné uskutočniť diverzifikáciu vývozu. Existuje však riziko, že trhy potvrdia historickú závislosť rozvojových ekonomík od týchto produktov.

2.4 Ekonomické dobiehanie však takisto sprevádza nárast nerovností v rámci krajiny. Štát je zodpovedný za to, aby dohliadal na spravodlivé rozdelenie zisku vyplývajúceho z liberalizácie obchodu v rámci svojej ekonomiky a na celom svojom území. Zisk z obchodu a rastu sa nerozdeľuje automaticky medzi všetkých hospodárskych aktérov a najmä nie medzi jeho najzraniteľnejšie segmenty. Z toho vyplýva, že je potrebné vypracovať rozvojové stratégie *sui generis*, ktoré budú kombinovať vnútorné a obchodné politiky s výhľadom na udržateľný a inkluzívny rast. Rozvojové krajiny sú z dôvodu svojej úzkej daňovej základne a slabších rozpočtových kapacít konfrontované s ďalším znevýhodnením.

2.5 Priemyselné a obchodné politiky sa vyvíjajú rovnako ako obchod, ktorého geografické rozloženie a zloženie sa menia. V priebehu desiatich rokov sa v dôsledku narušenia obchodných preferencií a nárastu počtu regionálnych a bilaterálnych dohôd zmenila integrácia rozvojových krajín do medzinárodného obchodu. Komisia vo svojom dokumente konštatuje pretrvávajúcu marginalizáciu najmenej rozvinutých krajín v medzinárodnom obchode. Aktívny prístup oznámenia z roku 2002 vypracovaný so zreteľom na ukončenie kola rokovaní v Dauhe pre oblasť rozvoja nebol postačujúci na to, aby sa vo výraznej miere prehĺbila integrácia najmenej rozvinutých krajín do svetového obchodu, keďže takmer celý objem obchodu sa realizuje „bez nich“.

2.6 Hospodárska súťaž sa už neuskutočňuje na hraniciach, ale v samotných krajinách. Okrem niektorých colných položiek má väčšina prekážok v obchodovaní stále viac podobu necolných prekážok, akými sú normy, kódy, dotácie a predpisy. V tejto súvislosti objavenie sa skupiny BRICS v medzinárodnom obchode nie je ani tak výsledkom otvorenia trhu, ako skôr pozitívnym účinkom jasných, plánovaných, vhodných a samostatných stratégií rozvoja, ktoré kombinujú verejné aktívne politiky a stimuly trhov. Na druhej strane, neexistujúca stratégia rozvoja a nedostatočná schopnosť zapojiť sa do globalizácie predstavuje tretiu nerovnosť, ktorej sú vystavené najmenej rozvinuté krajiny.

2.7 Nerovnosti v príjmoch spôsobené špecializáciou v obchode, nerovnosti týkajúce sa schopnosti *financovať* ekologický a inkluzívny rast a nakoniec nerovnosti týkajúce sa politických schopností *vypracovať, naplánovať a riadiť* stratégiu rozvoja predstavujú tri nerovnosti, ktoré postihujú najmenej rozvinuté krajiny v „modernom“ obchode. Sú navzájom prepojené a budú nepochybne narastať, ak sa neprijmú vhodné

spoločné opatrenia, ktoré budú kombinovať obchodné a investičné politiky a politiky v oblasti rozvojovej spolupráce, tak ako to odporúča cieľ č. 8 v rámci rozvojových cieľov tisícročia.

3. Potreba európskej strategickej vízie v meniacom sa svete v súčinnosti so stratégiou Európa 2020

3.1 Komisia vo svojom oznámení o obchode, raste a rozvoji potvrdzuje hlavné zásady oznámenia z roku 2002, zdôrazňuje však, že je potrebné rozlišovať medzi rozvojovými krajinami a sústrediť sa na krajiny v najväčšej núdzi. Na základe tohto konštatovania Komisia vymedzuje pre toto desaťročie šesť priorít: cielenejšie obchodné preferencie, účinnejšiu pomoc pre obchod, podporu a ochranu priamych zahraničných investícií, väčšiu pružnosť pri rokovaniach o komplexných dohodách o voľnom obchode v závislosti od príjmov krajín, podporu dobrého riadenia (vrátane udržateľného rozvoja) a nakoniec posilnenie schopnosti najzraniteľnejších krajín reagovať na vonkajšie a vnútorné otrasy.

3.2 EHSV podporuje takéto priority v zmysle kontinuity, pričom zdôrazňuje, že tieto priority reagujú len čiastočne na aktuálne tri hlavné výzvy v oblasti rozvoja. Nové oznámenie o obchode, raste a rozvoji vychádza z veľmi užitočných materiálov zhromaždených počas pozoruhodnej verejnej konzultácie o tejto téme v roku 2011 a je potrebné vyzdvihnúť ho ako výsledok účinnej spolupráce medzi generálnymi riaditeľstvami. Toto oznámenie dopĺňa oznámenie o obchode, raste a svetových záležitostiach, ktoré je naďalej nosným pilierom vo vzťahu medzi obchodom a stratégiou Európa 2020. Napriek pokrokom dosiahnutým vďaka tomuto špecifickému oznámeniu, ako napr. výraznejšie rozlišovanie medzi rozvojovými krajinami a narastajúci záujem o súkromných aktérov, v oznámení o prepojení obchodu a rozvoja chýba nová vízia orientovaná smerom do budúcnosti.

3.3 Ako sa zdôrazňuje v oznámení a v štúdiu, ktorá mu predchádzala, zapojenie do svetového obchodu nie je cieľom samým o sebe ani postačujúcou podmienkou rozvoja. Otvorenie trhu a prístup na trh nepredstavujú rozvojovú stratégiu, ale sú len jedným z jej prvkov. Domáce opatrenia na posilnenie právneho štátu, nápravu pri zlyhaní trhu a zabezpečenie ekonomického prostredia a prostredia pre človeka sú nevyhnutnými zložkami rozvojových stratégií a predpokladom na dosiahnutie zisku v obchode, a to najmä v poľnohospodárskej oblasti.

3.4 Politické iniciatívy zamerané na privilegovaný prístup k vonkajším trhom, ako napr. systém všeobecných preferencií a dohody o hospodárskom partnerstve zavedené Európskou úniou, nemôžu bez spoločnej vízie rozvoja zabezpečiť očakávané náhle zvýšenie rastu. Najväčšie obavy nezbudzuje skromný rozsah hospodárskych prínosov týchto iniciatív pre rozvojové krajiny, ale slabá politická vôľa týchto krajín, pre ktoré sú takéto iniciatívy určené. Únia by mala jasnejšie vymedziť presný rozsah zisku, ktorý sa má dosiahnuť v dôsledku zníženia colných a necolných prekážok, a to pre samotnú

Úniu, ako aj pre partnerské krajiny. A nakoniec je úlohou Únie demonštrovať koherentnosť svojej vonkajšej politiky vo vzťahu ku krajinám AKT, ktorá uprednostňuje regionálny rozmer v oblasti obchodu (dohody o hospodárskom partnerstve)⁽³⁾, pričom politiky rozvoja a rastu zostávajú v príslušných regiónoch na vnútroštátnej úrovni.

3.5 Toto konštatovanie platí, aj pokiaľ ide o multilaterálnu úroveň. Na rozdiel od toho, čo je možné pozorovať pri rokovaniach o zmene klímy, na ktorých sa rozvojové krajiny a najmä krajiny s pomalším rozvojom aktívne zúčastňujú, politické zapojenie týchto krajín do kola rokovaní z Dauhy je naďalej slabé alebo nulové. Priority a potreby krajín prijímajúcich pomoc v oblasti obchodu sú okrem toho naďalej vymedzené nesprávne vzhľadom na to, že v týchto krajinách neexistuje kapacita ani politický priestor na vypracovanie udržateľných stratégií rozvoja.

3.6 Na obranu Európskej únie je možné konštatovať, že medzinárodná rozvojová spolupráca sa naďalej realizuje v duchu dohôd medzi nezávislými národnými štátmi. V praxi sa však táto diplomacia realizuje s nestabilnými štátmi len v obmedzenej miere. To má v súčasnosti za následok, že obchod má v rámci rozvojových stratégií a plánovania pomoci len malý podiel. Pre Úniu a jej partnerov sa vypracovanie novej vízie rozvoja musí stať prioritou a na tento účel sa musia posilniť kapacity. Prostredníctvom realizácie vnútroštátnych politik sa obchod môže stať jedným z faktorov rozvoja. Z krátkodobého hľadiska musí preto EÚ v oblasti obchodu a v záujme rozvoja uplatňovať pragmatický prístup, metódu pokusov a omylov a experimentovanie a týmto spôsobom prispieť k vypracovaniu vízie v súčinnosti so stratégiou Európa 2020.

4. Pragmatický prístup k obchodu a investíciám podporujúci koncepciu rozvoja

4.1 Rozvoj kapacít a nástrojov na monitorovanie a hodnotenie vplyvu obchodu

4.1.1 Empirický charakter spojitosti medzi obchodom a rozvojom si vyžaduje zaujať pragmatický postoj k obchodným politikám v duchu experimentovania a nadobúdania nových poznatkov. Nie je totiž možné vopred určiť, či je obchodná dohoda prospešná pre rozvoj alebo nie. EHSV opakovane poukazuje na svoje odporúčanie uvedené v predchádzajúcom stanovisku, aby sa hodnotenia vplyvu o udržateľnom rozvoji stali súčasťou širšieho cyklu, v rámci ktorého sa budú hodnotiť dôsledky obchodných politik *ex ante* aj *ex post* a ktorý bude zohľadňovať ciele stratégie Európa 2020.

⁽³⁾ Pozri záverečné vyhlásenie z 12. regionálneho seminára hospodárskych a sociálnych záujmových skupín AKT – EÚ, ktoré sa uskutočnilo 5. a 6. júla 2012 v Santo Domingu. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-acp-eu-twelfth-regional-seminar-fd.24031>.

4.1.2 Monitorovanie a hodnotenie sa vyžaduje najmä v oblasti politik spojených s obchodnými dohodami s cieľom zlepšiť ich účinnosť prostredníctvom postupných revízií. Rovnaký význam však majú, aj pokiaľ ide o preskúmanie ustanovení o udržateľnom rozvoji, pričom EHSV opakovane poukazuje na to, že tieto ustanovenia je potrebné zahrnúť do každej obchodnej dohody Únie. EHSV odporúča, aby sa ustanovenia o udržateľnom rozvoji zapracovali do komplexného hodnotenia dohôd o voľnom obchode prostredníctvom pravidelných monitorovacích postupov a dodatočnej analýzy týchto dohôd v EHSV. Výbor si okrem toho želá, aby ustanovenia o udržateľnom rozvoji, o ktorých sa v súčasnosti vedú rokovania, zahŕňali aj osobitný záväzok týkajúci sa monitorovania a hodnotenia vplyvu celkovej dohody o udržateľnom rozvoji.

4.1.3 Pravidelné hodnotenie účinnosti a vplyvu v oblasti uľahčenia obchodovania a rôznych spôsobov prístupu k trhu, ktoré navrhla EÚ rozvojovým krajinám (špeciálna a diferencovaná zmluva, dohoda o hospodárskom partnerstve, systém všeobecných preferencií atď.), musí takisto umožniť, aby sa upevnili súčasné hlavné prvky politik Únie. Vedecké a nezávislé hodnotenie vplyvu je hlavnou zložkou prepracovaných politik v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA). Pomoc pre obchod v objeme presahujúcom 10 miliárd EUR v roku 2010 by mohla byť účinnejšia a náležitejšia, ak by sa vytvorili ukazovatele umožňujúce hodnotiť jej účinky.

4.1.4 Spolu so systémom všeobecných preferencií zostáva nevyužitý aj manévrovací priestor, z čoho by mohli ťažiť rozvojové krajiny. EHSV v súlade so svojím predchádzajúcim stanoviskom podporuje všetky iniciatívy EÚ zamerané na povzbudzovanie rozvojových krajín v oblasti využívania nástrojov týkajúcich sa potravinovej bezpečnosti. Je osobitne potrebné, aby tieto krajiny mali na multilaterálnej, regionálnej a bilaterálnej úrovni zjednodušený prístup k dostupným obchodným nástrojom, akými sú ochranné opatrenia, ktoré umožňujú konať v prípade výrazného zvýšenia dovozu, ktorý môže ohroziť miestnu výrobu potravín⁽⁴⁾, a aby mohli merať ich účinky.

4.1.5 EHSV opakovane poukazuje na odporúčanie uvedené vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽⁵⁾ v súvislosti s pravidelnou podporou rozvoja transparentnosti, monitorovania a väčšej dôveryhodnosti spravodlivého obchodu. EHSV okrem toho podporuje systematické hodnotenie vplyvu spravodlivého obchodu, nielen pokiaľ ide o prijímateľov pomoci, ale aj o výrobné regióny, ktoré produkujú rovnaké výrobky, ale nedostávajú pomoc.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020“, COM(2010) 612 final, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Príspevok k trvalo udržateľnému rozvoju: úloha spravodlivého obchodu a mimovládnych systémov zabezpečenia trvalej udržateľnosti súvisiacej s obchodom“, COM(2009) 215 final, Ú. v. EÚ C 339, 14.12.2010.

4.1.6 V súlade s pracovným programom pre politickú súčinnosť v záujme rozvoja na obdobie 2010 – 2013 je potrebné zhodnotiť súčinnosť obchodných nástrojov týkajúcich sa EÚ, najmä pokiaľ ide o prístup k liekom, právo duševného vlastníctva a právo na dôstojnú prácu. EHSV povzbudzuje Úniu, aby do svojej obchodnej stratégie pre rozvojové krajiny vo výraznejšej miere zahrnula závery Medzinárodnej organizácie práce z júna 2012 o základnej úrovni sociálnej ochrany.

4.1.7 EHSV podporuje rozšírenie monitorovania a hodnotenia prekážok v obchodovaní a v investovaní, ktorými môžu trpieť aj niektoré rozvojové krajiny.

4.1.8 V záujme toho, aby bolo nadobúdanie nových poznatkov a hodnotenie účinné a viedlo k reforme obchodných politík podporujúcich obchod, je potrebné v rozsiahlej miere a intenzívnejšie ako v súčasnosti zapojiť občiansku spoločnosť, a to najmä do mechanizmov na monitorovanie obchodných dohôd a dohôd o hospodárskom partnerstve.

4.2 Podpora súkromných subjektov z rozvojových krajín

4.2.1 EHSV uznáva, že v oznámení sa kladie dôraz na kľúčovú úlohu súkromných subjektov, najmä drobných poľnohospodárov a malých podnikateľov, ktorí predstavujú chrbtovú kosť hospodárstva v mnohých rozvojových krajinách. Zdôrazňuje, že je potrebné podporovať zodpovedné riadenie podnikov, podporovať partnerstvá medzi súkromným a verejným sektorom a uznať rôzne formy podnikania, ako sú družstvá, vzájomné spoločnosti a iné formy podnikov sociálneho hospodárstva⁽⁶⁾. Uznáva, že je dôležité vytvoriť bezpečné investičné prostredie, stabilné obchodné právo, spravodlivé zdaňovanie, zaviesť účinný a predvídateľný právny systém zaručujúci právnu istotu pre vnútroštátne a zahraničné investície. EHSV zdôrazňuje význam infraštruktúry a on-line obchodných služieb ako súčasť stratégie na posilňovanie a diverzifikáciu exportnej ponuky.

4.2.2 EHSV podporuje opatrenia zamerané na uľahčenie prístupu drobných poľnohospodárov a malých podnikov k pomoci v obchodovaní v záujme toho, aby mohli využívať výhody plynúce z obchodu, a podporu politík, ktoré povedú k prechodu od neformálneho sektoru k registrovaným činnostiam. EHSV v tejto súvislosti pripomína aktuálnosť záverov spoločnej správy ILO a WTO⁽⁷⁾, podľa ktorej rozsiahly vplyv neformálnych pracovných miest v rozvojových krajinách bráni v tom, aby tieto krajiny mohli profitovať z otvorenia trhu, pričom pracovníci sa v prechodnom období počas zmeny pracovného miesta ocitajú v pasci chudoby. Opatrenia na podporu rodovej rovnosti a podpora činnosti žien prispievajú k tomuto presunu z neformálneho sektoru smerom k zaregistrovaným aktivitám. Boj proti korupcii a rozvoj infraštruktúry

musia naďalej patriť k prioritám. Spolupráca medzi sociálnymi partnermi a ostatnými organizáciami občianskej spoločnosti v boji proti korupcii v rámci partnerstva Euromed by mohla slúžiť ako podklad pre nadobúdanie nových poznatkov.

4.2.3 V porovnaní s komparatívnou výhodou, ktorou disponujú ostatné vnútroštátne alebo multilaterálne inštitúcie, je v rámci podpory súkromných subjektov potrebné posilniť komparatívnu výhodu EÚ bez ohľadu na formu podnikania s cieľom zvýšiť účinnosť nástrojov na podporu obchodu Únie, a to najmä vzhľadom na zvyšujúci sa objem obchodu medzi južnými krajinami. Únia musí zabezpečiť dostatočné ľudské zdroje pre svoje delegácie v tretích krajinách s cieľom čeliť výzvam a vo výraznejšej miere zapájať tieto delegácie do zhodnocovania skúseností získaných na mieste.

4.2.4 Profesionálne organizácie, ktoré sú veľmi aktívne v súkromnom sektore, môžu významne prispieť k zisťovaniu potrieb v oblasti spolupráce medzi partnerskými krajinami. Intenzívnejšia konzultácia medzi týmito organizáciami prostredníctvom EHSV by prispela k zblíženiu ponuky a dopytu pri spolupráci. Predchádzajúce rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve a vypracovanie strategických dokumentov o znižovaní chudoby pod vedením Svetovej banky umožnili posilniť a vymedziť štruktúru profesionálnych organizácií v rozvojových krajinách.

4.2.5 Ako zdôrazňuje Komisia, výbor víta myšlienku, aby sociálna zodpovednosť podnikov prispievala k podpore spravodlivých podmienok hospodárskej súťaže na celosvetovej úrovni v oblasti obchodu a investovania. Je nepochybné, že veľké podniky európskeho pôvodu boli prostredníctvom medzinárodných rámcových dohôd zahŕňajúcich subdodávateľov priekopníkmi pri zavádzaní sociálnych a environmentálnych noriem, ako aj noriem dobrého riadenia v oblasti obchodu. Prijatie hlavných zásad OECD je teda dobrým návrhom, ktorý má tú výhodu, že obsahuje mechanizmus na podávanie sťažností v prípade sporov. Tieto zásady okrem toho odkazujú na potrebu každoročne zverejňovať náležité, spoľahlivé a overiteľné informácie o podnikoch, ktoré by sa mali všeobecne uplatňovať.

4.3 Príprava reforiem v oblasti globálneho riadenia

4.3.1 Ponuka na spoluprácu v oblasti obchodu a rozvoja by sa mala rozšíriť a okrem krajín OECD, ktoré poskytujú tradične najdlhšie verejnú pomoc na rozvoj a zjednodušený prístup k trhom, by sa mali zahrnúť aj rozvojové krajiny. Najväčší manévrovací priestor majú v súčasnosti rozvíjajúce sa krajiny. EHSV najmä povzbudzuje EÚ, aby viac podporovala účinný prístup bez uplatňovania cieľ a kvót k výrobkom z najmenej rozvinutých krajín na multilaterálnej úrovni (najmä v rámci skupiny G20), ale takisto aj na bilaterálnej úrovni vo vzťahu k rozvíjajúcim sa krajinám. Ďalšou prioritou Únie by sa mohlo stať posilňovanie schopností najmenej rozvinutých krajín rokovať o obchodných dohodách medzi južnými krajinami.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Sociálne hospodárstvo v Latinskej Amerike“, Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012.

⁽⁷⁾ Globalizácia a neformálne pracovné miesta v rozvojových krajinách. Spoločná správa WTO/ILO, 2009.

4.3.2 EHSV žiada, aby sa vyvinulo maximálne úsilie a ukončilo sa kolo rokovaní z Dauhy o otázkach rozvoja, a to aspoň v podobe predbežnej dohody zvýhodňujúcej len najmenej rozvinuté krajiny, ktorá by zahŕňala rozsiahly záväzok darcov nezávisle od toho, či sú alebo nie sú členmi Výboru pre rozvojovú pomoc. EHSV opakovane vyjadruje želanie, aby bol rok 2015 (konečný termín na splnenie rozvojových cieľov tisícročia) vyhlásený za rok medzinárodnej spolupráce. Výbor súbežne s konzultáciami vypracuje stanovisko o bilancii rozvojových cieľov tisícročia a výhladoch vyplývajúcich zo samitu Rio + 20 o udržateľnom rozvoji.

4.3.3 Obchodná a rozvojová stratégia EÚ sa na jednej strane neobmedzuje na väčšiu reciprocitu s rozvíjajúcimi sa krajinami a na bezcolný prístup pre výrobky z najmenej rozvinutých krajín na strane druhej. Krajiny medzi týmito dvomi skupinami, a síce rozvojové krajiny s pomalším rozvojom alebo krajiny

„stredú“, ktoré nepatria k rozvíjajúcim sa krajinám, sú partneri, s ktorými by EÚ mohla prehlbovať vzájomné záujmy. Mohli by sa stať významnými spojencami pri podpore lepšieho riadenia, ktoré je hlavným cieľom EÚ. Keďže oznámenie sa zameriava hlavne na krajiny v najväčšej núdzi, chýba v ňom jasná stratégia, ktorá sa neobmedzuje len na prísnejší systém všeobecných preferencií.

4.3.4 Súčasnú úsilie o lepšiu diferenciaciu rozvojových krajín, ktoré presahuje rámec jediného kritéria vychádzajúceho z výšky národného dôchodku (ako je to v prípade najmenej rozvinutých krajín), je mimoriadne sľubnou cestou, pokiaľ ide o zlepšenie účinnosti osobitného a diferencovaného zaobchádzania a pomoc v oblasti obchodu. EÚ by sa mohla zaoberať touto otázkou v rámci diskusie o rozvojových cieľoch tisícročia po roku 2015 a cieľoch udržateľného rozvoja.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON